

گزارشى از پيامدهاى بيكارى تحصيلكردگان

ركوداستعدادهاي اجتماعي

طرح نو مجتبى پارسا | پيدا كردنشان سخت نیست. کافی است هر کســی دور و بر خودش را نگاه کند تا چندتااز آنها رامثال بزند. بیکارنداما عده تعد کی چندادار انهادراستان برند. بینعارفانداد تا تعصیلکردههه هستند. تلاش زیادی کردهاند تا برای خود، برای جامعه مفید باشند، سعی کردهاند بردی خوسبردی. از طریق اشــتغال بــه کاری که با تخصصشــان هماهنگ اســت، هم برای خود جایگاهی دست و پاکنندو هـم دردی از دردهای جامعه را مرهم باشند. اما شرایط طوری پیش رفته که حالا یا به کار در رشــتههای غیر تخصصی روی آوردهاند، راغ دلالی و دستفروشی رفتهاند یااز آن یا سراع دلایی و دستغروستی رفتهاند یا از آن هــم ناامیدکننده تر ربخـش غیرمفید و حتی غیرقانونی فعالیت می کننــد. فعالیتهایی که غم نان در آن نهفته اســت و آنها را ناگزیر کرده که از پی جست وجوی کار و ممر معاش، سُر از ناکجاآباد دربیاورند. بخشی هم که نتوانستهاند در هیچکدام از این زمینه ها جذب شوند، بیکار به گوشــهای خزیدهاند و روز و شبشــان شده «خودخوری»همین اســت که گاهی چه آنها که بیکارندوچه آنها که کاری غیراز آنچه بایدانجام میدهند، به موازات سیری کردن روزهایشان، به مشکلات روحی و روانی دچار شدهاند، به یاس و ناامیدی! اینها که دست به دست هم دهند می شود نار ضایتی اجتماعی و سیاسی که همهشان درنهایت در جامعه و در ار تباط با دیگر افراد،بروزپیدامی کند.

بيكارىحادثهوار

بیکاری همیشـه یک جور به وجود نمی آید. گاهی مثل یک حادثه، ناگهان بر سُرتان هوار می شود. محمد اسماعیلی لیسانسیه برق، ۴۸ ساله، کسی است که از ســـال ۶۹ در کارخانه کلیدو پریزســـازی مشـــغول به کار بوده اســت. ناگهان خبرش کردهاند که نباید ســر کار بیایــد.او تحریمها را عامل بیــکاری خود معرفی ر کرد. می گویــد: در کارخانهای مشــغول کار بودم که محصولاتش تحتایسانس لگراندفرانسه بود. به گفته او، آنها از فرانسه، قطعات را وارد می کردند که به علت ر کر کر کر تحریم بانکی، نمی توانستند جابه جایی پول را به کشور فرانسه انجام دهند آنها نیز برایشان قطعه نفرستادند. كاُرخانه كليدو پريزسازيُ (اُلبرز) كه بعدها به لگراند، غییر نام داد، به همین راحتی ورشکست شد. ۷۰۰ نفر اخراج! محمد می گوید: بسیاری از کارخانه ها به این دلیل ورشکست و افراد زیادی بیکار شدهاند. از جمله

ر محمداسماعیلی می گوید:مردم بالاخردراهی رابرای گذران زندگی پیدا می کنند، چــون مجبورند. بعضی دنبال تجارت میروند و وضع بهتری پیدا می کنندو . ت. ۲۰۰۰ کیگر کرد بسیاری در متر و لواشک می فروشند! بااین حال، محمد اینها را معضلات اجتماعی نمی داند. او می گوید: عدهای به زور گیــری و دزدی روی آوردهانــد. محمد به خاطر رشته تحصیلی اش که یک رشته فنی به حساب می آید، مى توانددر جاهاى ديگرى مشغول به فعاليت شود براى ی ر ر ... ت ت ر کی همین می گویداحساس ناامیدی و نامفید بودن راحس نکرده است. با این حال معتقد است که این حس برای افراد تحصیلکر ده در رشته های دیگر قطعاوجود دار د. احد هاشم او، ۲۷ ساله، دانشجوی کار شناسی ار شد فلسفه اسلامی است. احد در دوره لیسانس، زبان انگلیسی خوانده و معتقداست که مفیدیا نامفید بودن، بحث بالقوه و بالفعل است، جملهاش را معنی می کند

و می گوید: تقریبا همه انسانها به صورت بالقوه واجد احساس مفیدبودن در خودهستندامابه صورت بالفعل، وقتی فردمی بیند که هیچ اثری از خود به جانُمی گذارد، که به در د جامعه بخور دو نمی تواند به حس بالقوه مفید بودن، فعلیت ببخشد، احساس که فردمی بیندنمی تواند به صورت واقعی، مفید باشد، در صورتی که

جآهایی می رود که نباید برود

مىتواند جنبه اجتماعى

وقتیمنمیبینمبااین که لیسانس زبان انگلیسی دارم ومى توانم در اين موضع، مى توانست! بنابراين اين فرد، به مفيدومتمر تمر واقع شوم، این حسبر من متبادر میشود که این جایگاه، احــد میگویــد: در چنیــن جامعهای، نیروهای بالقوه جامعه، حق من است و اگر به آن نرسم، یعنی حق مرااز من گرفتهاند یا آن رابه من ندادهاند.همیننگرش،

. ترر ک. در دواب به سـر می برنــد نوعی در خواب به سـر می برنــد نوعی رکود رکوداستعدادهای اجتماعی، افُسُردٌگیُوبیماریهای روانی.همه اینهـا معضلات بیکاری به ش می تواندنوعی رخوت، سستی، ناامیدی و حتی بر آیند؛ اما اگر حامعه بتوانداز این افراد استفاده کند، چرخ اقتصادی نفرتاز جامعه در فردايجاد ر جامعــه و بــه طریق اولــی، چرخ اجتماع و فرهنگ و سلامت جسم و روان نیز به چرخش در می آید. رسی از پر احد می گوید جامعهای که دچار رکوداجتماعی وانسانی است، دچار

جزو این دسته به شُـمار می آیند اما داستان برای ، وضعی شده است: عدل چه بود؟ وضع اندر موضعش / . در چی نیروهای غیرمتخصص که نیروهای سادهای هستند، طور دیگری است. به گفته این استاد دانشگاه، خرج ی بر کر کے غلم چه بود؟ وضع در ناموضعش؛ واین ظلم و عدل را صرفا نباید از نظر گاه دینی مشاهده و تفسیر کرد. بلکه به خــود بگیرد. به طور مثال، ِمایُه گذاریای که برای این افراد شده اسـ و ســرمایه نداری ی ته برای بین سرد. ـــــ از ۱۰-۱۵میلیــون تومــان، متجاوز نمی شــود. افراد مى وقتى من مى بينم بااين كه ليسانس زبان انگليسى دارم

بن حسُ بر مُن متبادر می شود که این جایگاه، حق مُن است واگر به آن نرسم، یعنی حق مرا از من گرفتهاندیا آن را به من ندادهاند. همین نگرش،می تواند باعث ایجاد نوعی رخوت، سستی، ناامیدی و حتی نفرت از جامعه در فردایجاد کند.احد معتقداست که شایداین فرد، ترمه به هر کاری بزند که نتیجهاش، فساد است؛ و این

ساد،سیستهاُجتماعیرامریضخواهدکرد. از احد۲۷ ساله پرسیدم که چه باید کردتااین نیروی نساني را فعال كردوبه جامعه باز گرداند تا مفيد واقع شـوند اما او می گوید: در ایـن زمینه، تخصصی ندارد باید کسی دراین باره اظهار نظر کند که وقوف کامل بر دارد، اما این که خود مشکل بیکاری از کجا ناشی شده ر تی را در این موضوع است، چیزی نمی دانم! و حرف زدن درباره این موضوع بسیار دشوار است. چون هزاران عامل، دست به دست هممىدهند تاباعث بروزيك پديده شوند. ں بروریے۔ نگاہ کارشناس

پیامدهای حاصل از بیکاری، جوانب مختلفی در برمی گیرد و به همان انسدازه درباره آن صحبت

نظرات متفاوت وجود دارد. امان الله نظرات منعوت وجود - ر. قرایی مقدم، جامعه شناس و استاد دانشگاه، درباره این موضوع معتقد است که ضربه اقتصادی و المستعدد محربه المسادي و آسيبهاي فرهنگي-اجتماعي افراد تحصيلكـردهاي كـه بيكار ماندهاند، به یک اندازه قابل اهمیت وجبرانناپذيراست.

او نیروهای انسانی را به دو ، تقسسيم مي كنسد؛ ماهر و غیرماهــر. بــه تعبیــر دیگــر. روی آنهاسرمایه گذاری شده تُواز ابتدای تولید، خوراک يوشاک و هزينه تحصيل آنها تا ر ر۔ کنون ہے ۱۰۰ میلیون و بیش مىرسد نيروهايى مثل پزشكان،

وکلا،معلمان،اساتیددانشگاه، ر روزنامەنــگاران، مهندســان و...

متخصص، از دیدگاه «هاربیسسون» «مایسر» و «آلفرد مارشــال» نیروهای اســتر اتژیک جامعه به حســاب می آیند. این افراد در خط و مِشــی استراتژیک کشور، ؞ص، از دیدگاه «هاربی نقش ویژهای دارند. به گفته آلفر دمارشال، اگر آموزش و پرورش یک کشــور، در طول ۱۰۰ ســال، تنها یک بخرر ک... خترع بپروراند، هزینه ۱۰۰ ساله خود راجبران کرده ست: اهمیت مسأله سرمایه انسانی، به همین دلیل

قراییمقدم، در مورد ضرر و زیانهای اقتصادیای که به خاطر بیکار ماندن نیروهای متخصص به کشور، تحمیل می شود، می گوید: وقتی مــا روی این افراد (متخصصان) هزینه و سرمایه گذاری کردهایم، اگر این فراد نتوانند موقعيت وفرصت استفاده از تخصص شان ر اپیدا کنند، عملاما همه این سرمایه و هزینه هارا دور یختهایم. در کشور ما، هزینه و ضرر وارد شده به کشور براىاين ۴ميليون ُجوان تحصيلكرده بيكار برابراست بأ المیلیون ضریدر ۱۰۰ میلیون تومان مایرای آنهاهزینه کردهایموحالابادستخودمان،نیروهای انسانی بیکارو نامفیدی رابه جامعه تحویل دادهایم.

نهفیدی را به جمعه نصوین صنعیم. قرایی مقسدم، در مورد معضلات اجتماعـــی و روانی متر تب بر این مساله، معتقد است که: «قطعا افرادی که قسمت زیادی از عمر خودشان را -که حدود ۲۰سال و بیشتر اُزّ آن اســتُ-صُرف تحصّیل و رسیدن به این جایگاه کردهاند، اما نمی توانند شاغل به شغلی مرتبط . با تخصصُ شان برسند، دچار مشکلات روحی و روانی خواهند شد و جامعه را نیز تحت تأثیر خودقرار خواهند ناده و همين موضوع موجب نارضايتي اجتماعي، فرهنگیوسیاسی خواهدشد». این جامعهشــناس معتقداس

توقعشان افزايش داده ايم وحالاكه كار واشتغال ندارند، ر ضمن این کهموجب بدبینی آنهاشدهایم،یأس وناامیدی و صدها مشکل روانی و فرهنگی و اجتماعی دیگری را به جامعه سرریز کردهایی حتی اگر این افراد، برای خود شغلی غیرمرتبط با تخصص و تحصیلاتشان پیدا کنند، بازهم موجب واردشدن ضرر وزیان به سیستم اقتصادی جامعه خواهندشد. «ایو لو کوست» می گوید: آنچه که کشورهای جهان سوم را به این جا کشانده، این است سوردی بهان سوم رو به پین به سطحت بین سطحه که از نیروی انسانی تحصیلکرده استفاده نمی کنند؛ تعبیری که او به کار می برد این است: تحصیلکرده های ریاد،با کارایی کم سخن «بنیامین هیگنز» مثبت این مدعاســــــــــــاگر کشــــورهابتواتند بزر گترین کارخانهها را وارد کنند، اماً نیروی اُنســانی نداشــته باشــند (یا از آنها اســتفاده نکنند)، به رشــد اجتماعی – فرهنگی-

ذرەبين

بىاعتمادى بەمسئولان مهمترين آسيببيكاري تحصيلكردكان

سست پیواری در جست در است در است است. است که بیش از دیگر موارد در دید قرار دارد در توصیف این وضع برخی از منتقبان دولت پیش، این نکته را مطرح کرده بودند کــه در هر خانواده یک بیــکار وجــود دارد. این موضــوع را هرچند دستاندر کاران دولت دهم اغراق دانستنداما در اصل ماجراً يعنى وجُودجمعيت وسيع بيكار، هيچ توفيري ندارد. در اين ميان وجود درصد قابل توجه بیکار تحصیلکرده خودمعضلی بزرگ در کشور ما به شــمار می رود این اعتقاد وجود دارد که یکی از صلى ترين أسيبهاي بيكاري افراد تحصيلكرده، نمادي أنهابه مسئولان است كه در ايجاد أين

> ر به هـر روی با بررسـی و تحلیـل مشـکلات موجود کشور در حوزههای مختلف یکی از اصلی ترین و شاید " می روزین ریشه معضلات و آسیبهای اجتماعی از جمله افاسش طلاق اعتساده ر .. دیگــر ناهنجاریها، موضوع ... ری که جوانان آن گرفتار معضل بیکاری باشند، طبیعی است .. رو. که ناهنجاریهای اجتماعی به شکل فُزایندهای افزایش

> مے باند ے. در میان بیسکاران، جمع ر ... ر ... زیادی از تحصیلکردگان و فارغالتحصیلان دانشگاهها وجود دارند. ســوال اساسی کے در میان کارشناسان و عموم جامعه مطرح میشود این است که آیا آسسیبهای

بهای ناشی از بیکاری یک ست: پرسخی مدوریدی امریه این سول می بوان داد، پاسخی منفی است. این اعتقاد وجود دارد بیکاری قضر تحصیلکر ده به مراتب تهدیدهاه آسیبهای بزرگتری را به کشور تحمیل کرده و می کند. در این میان هرچند برخی آسیبها در هر ۲گروه یکسان است، اما تحصیلکرده های بیکار آسیبهای بیشتری رامتحمل می شوندواز سوی دیگر آسیبهای بیشتری راهم به جامعه تحمیل

ے علـتاصلی این اسـت که یک فردبیـکار اگر تحصيالات لازم را نداشته واز تخصص كافي برخوردار نباشد، بیشتر خود را مقصر می داند، اما افراد تحصیلکرده، مقصر اصلی را مسئولان و دستگاههایحاکهمیدانند.

دستناههای حاکیمی نامند. بنابراین آسیبهای ناشی از بیکاری این ۲ گروه، اگر چه در برخی موارد یکسان است، اما شکل، ظاهر و حتی محتوای این آسیبها با هم تفاوت دارد. به عنوان نمونه شاید یک فرد تحصیلکرده در صورت سکاری کمتر به اعتباد گرایش بیدا کرده دام اعتیاد نیفتد، اما به دلیل فضای ذهنی که و به عم معید بهعندانه به دنین عسی عمتی داردو با رشــداطلاعات از وضع همسالان خود در کشورهای پیشرفته، مطلع شده و در نهایت به

همهچیز بدبین میشود. این فرداز یکسو دچار سرخوردگی و انزوا شده که این شرایط به خود و خانوادهاش آسیب می زند واز ســوی دیگر به دلیل این سرخوردگی وانزوااز جامعه دور شــده و دیگر نمی تــوان از تخصص او استفاده کرد.

اگر با دقُت به فضای حامعه امروز ما نگاه کند درمی بابیم که افزایش افسردگی، کاهش روحیه

شادابی و نشاط، انزواطلبی جوانان و گوشه گیری -آنها از انسرات افزایش بیکاری در میان قشسر نحصیلکر ده است. تحلیل شرایط به وجود آمده ناشی از بیکاری

عصیلکردگان، خیلی سـخت نی تستیبرد می بچه سب به دلیل از تباط مستقیمی که نمایند آگان مجلس به دلیل از تباط مستقیمی که با مردم دارند، اطلاع مناسبی از اوضاع اجتماعی در دست دارند، به همین دلیل یکی از آسیبهای بیکاری تحصیلگ ردگان را کـه بیاعتمادی به مسئولان است، در برخور دهای حضوری به خوبی لمس می کنند. ما با مردم ارتباط داریم و آنها در دیدارهای مختلف و در مراسمهای عمومی و نیدرهای محمد و در هراسیههای عمومی و خصوصی از نمایندگان خود ســوال می کنند که مقصر این وضع کیست؟ چرا مسئولان کاری برای مــا نمی کنند؟ کی این مشکلات برطرف بری میشود؟ مردم ماافراد صبوری هستند، امایک ماه، یک سال، یک دهه، چند سال باید تحمل کنند تا این مشکلات برطرف شود؟ آیاانتظار زیادی است که پس

از ۱۶سـال و حتی ۲۰سال مسلماستدرزمينهبيكارى درس خواندن و در تحصیلکردگانوعموم جامعهمسئولیتصرفا متوجهدولتنیستبهنظر ميليون هاتومان براى آموزش ر از ما طلب یک کار داشته باشد؟ کار داشته باشد؟ من درایجادوضعیت فعلی همهمقصرومسئول هستیم د. :منیه جا . مشیکا . ر ر ۔ بیکاری بهویــژه بیــکاری تحصیلکــردگان، یکــی از هیچ کسنمی توانداز زیر بارمسئولیتشانهخالی کند.البتهدریکسال اخیر اقداماتیبرایرفعمشکلات موجودانجامشدهاست،اما

عجم مشكلات باقي مانده از

سالهای گذشته به اندازه ای زیاد است که به این زودی

برطرفغمىشوند

موضوعاتی که بسا آن در گیر یم، وجــود آمارهای مختلف و گاهسی متناقض ن. در ایسن زمین ستند در پس رمیت دیر آمارهایی از سبوی مرکز پژوهش های مجلس در اختیار نمایندگان قبرار می گیــرد و براســاس آن طرحهایی نیزارایه شده است. اما بهطور قطع این معضل با چند طــُرح و لايحه برطرف

نشــده و نیاز مند اقدامات اساسی است. متاسفانه یکی از مشکلاتی که در زمینه ایجاد اشتغال و مقابله با بیکاری داریم، فقدان مسئولیت پذیری است. در دولت گذشته اساساوزرای کار به صراحت اعلام می کُردند کـه در این زمینه هیچ وظیفهای

برعهده آنهانیست و گزارشی هم نمی دادند. در دولت جدیدنیز وزیر کار که دو هفته گذشته به كميسيون اجتماعي أمده بود، الرَّح به مي گفت من از نظر قانونی وظیفهای برای ایجاد اشد ن رگر کر گری کی در کی نداشته و تنها مسئول تبیین و کنتـرل روابط کار هســتم، اما اعلام کرد که به دلیل احســاس ئولیت در این حوزه واُرد شده و برنامه هایی در دستور کاردارد.

ر/ بــه هر روی مســلم اســت در زمینــه بیکاری نحصیلکردگان و عموم جامعه،مســئولیت صرفا ستعيده رولت نيست، به نظر من در ايجاد وضعيت مود متوجه دولت نيست، به نظر من در ايجاد وضعيت نمى توانداز زير بار مسئوليت شانه خالى كند.البته در يكحسال اخير اقداماتى براى رفع مشكلات موجود انجام شده است، اما حجم مشكلات باقى مانده از سال های گذشته به اندازهای زیاد است که

به این زودی برطرف نمی شوند. به عنــوان نمونه دســـتگاههای آموزشــی، هم آموزشِ و پُرورشُ و هم دانشگاهها مس ظام آموزشی میا در این حوزه خیلی مشکل دارد و شاید بتوان گفت فلج است. هر گز نظام آموزش عالی ما تحقیقاتی انجام نداده که در هر منطقه نیاز به چه رشتههایی داریم و باید در چه - در . پر . پر حوزهای دانشجو تربیت کنیم، هر جا پول بوده در آنجا دانشگاه تأسیس کردهاند و کاری هم ندارند كه آيامابه اين ميزان دانشُگاه وُ اينُ رَشته ها نياز داريم يا نداريم.

تحصيلكردههابايدبتوانند كارآفريني كنند

ادامه از صفحه ۹ در این شرایط بهتر است جوانان فانه کارآفرینــی در ایران مغفول مانده ا، تحصیلکردهها نسبت به سایر افراد منفعل تر هستند و همین مسأله باعث سرخوردگی های اجتماعی می شود ومشکلات دیگری مثل تأخیر در ازدواج هم در ادامه این ما واقع بینانه وضع جامعه را ببیننــد و انتظارات خُوداز کار و شــغل را کاهش دهند حتی اگر کاری همسطح تحُصَيلات آنها هم نبود، بروند و وارد أن شَـغل شوند؛ متاسـفانه عدمای از تحصیلکردههای مــا توقع دارند ر روندایجادمیشود. فرش قرمز برایشان پهن شودیا دعوتنامه برایشان بیاید و از دانشگاه یک راست وارد کار شوند. در صورتی که در هیچ کشور دنیا این طور نیست. در اکثر کشورها، تحصیلکردهها خودشان کار آفرین می شوند و ایده ها و ابتکارات جدید در هر حوزهای ابداع می کنند؛ ولی

ر ... ی ر به نظر مــن، تحصیــلات صرفا به معنای رس به مشاُغل بالاتر و رتبه اجتماعی بهتر نیست؛ بلکه تحصیلات به انسان یک بینشی میدهد که او می تواند از عهده هر كارى برآيد. ولى فرد تحصيلكرده اول بايد

که شاید مرتبط با درسی نباشد که در دانشگاه خوانده است ولی در بلندمدت اهداف خود در مسیر اشتغال را رقم بزنّد ولیُ عملامی پینیم که دانشگاههایُ مابه جاّی این کهمتخصص تربیت کنند متوقع تربیت می کنند. قطعا يكي از اصلي تريسن دلايلي كه فارغالتحصيلان ما در رشــته های مختلف نمی توانند وار د بازار کار شوند. این اسـت که مااساسا بر نامه ریزی آموز شــی نداریم. در کشورهای توسعه یافته به طور بلندمدت برنامه ریزی صورت می گیسرد که مثلا در شسال آینسده چه تعداد

بنوان کند؛ او می تواند برای شــروع وارد کارهایی شود

دانش و صنعت که ضربه های زیادی به بدنه جامعه به ویژه صر جوانانی کهمیخواهندوار دعرصه کار شوند،وار دمی کند.

سیاسی-اجتماعی نخواهندرسید.به گفته امان الله قرایی مقدم، این ضربههای جبران ناپذیــر روحی و روانی- فرهنگی، اعتبار یک جامعــه را پایین می آورد. پزشـک یا چه تعداد مهندس یا هر شــغل دیگری نیاز پرست یا چه نعدادههاشدی یا فرستگل تیجری بیر است و بر همین اسلس برنامهارین آموزشنی خود را صورت می دهنند در صورتی که صاحاً را ایران بیشتر برنامهاریزی نرسیدهایه؛ دانشگاهها بدون هیچ حساب و کتابی پذیرش می کنند. آن جوانی که بعد از دبیرستان می خواهد کنکور دهدهم اصلاً با این موضوعات آشنایی . نارد و صرفا به بحـث ورود به دانشـگاه فکر می کند درحقيقت هُمه چيزبرمي گُرُددبه همان عدم ارتباط ميان